

ધી ન્યુ શીવીલાઇઝ્ડ થીએટ્રીકલ કું :

ગવાલીઅર.

શ્રીમતી મંજરી

નાટકના ગાયનો તથા ટુંકસાર

નાટક રચનાર. મુનશી અબ્બાસ અલી સાહે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

કુંપનીના માલીકો.

કીંમત ૪ આના.

આ પુસ્તક મુંબઈ નં. ૯૩. ચીંચપોકલી પરેલ રોડ પર લેડી નોર્થકોટ
હિંદુ ઓરફનેજ કે. એન. સેલર પ્રેસમાં **મી. જાદવજી પીતાંબર**
ઠક્કરે છાપ્યું છે અને ધી ન્યુ સીવીલાઈઝ્ડ નાટક કાં. નાં
માલેકો માટે **બાલીવાલા ગ્રાન્ટ થીએટરમાં**
પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

"શ્રીમંતી" મંજરી નાટકમાં આવતા મુખ્ય પાત્રો.

પુરૂષ પાત્રો.

જુગલ કીશોર—એક પાકટ ઉમરનો બ્રાહ્મણ મંજરીનો પિતા જલાલઉદ્દીનનો પાલક.

જલાલઉદ્દીન—એક મુસલમાન યતીમ છોકરો.

દયારામ—હિંદુ શરાફ જુગલ કીશોરનો શાહુકાર.

રાયબહાદુર જાનકીનાથ—આગરાનો એક મશહુર શાહુકાર.

કમરૂદ્દીન—એક મશહુર મુસલમાન વેપારી.

નયનાજી—જાનકીનાથનો મીત્ર અને ચમપાનો આશક (કાના મારવાડી.

ભાંડારકર—જાનકીનાથનો વકીલ.

અમરસીંગ—એક ભીલ.

ઉદ્ધારચંદ—હિંદુ શરાફ, ઉધારીમાં પાયમાલ થયેલ.

મરોડચંદ—ઉદ્ધારચંદનો મુનીમ.

રોકડચંદ—ઉદ્ધારચંદનો જમાઇ.

કલ્લન હરીહર નીકલસન.	ત્રણ કડકા જેન્ટલમેન.

પોલીસ કમીશનર, સિપાઇઓ લુટારાઓ સાધુઓ વગેરે વગેરે.

સ્ત્રી પાત્રો.

મંજરી—જુગલકીશોરની પુત્રી.

લછમી—જાનકીનાથની સ્ત્રી.

અઝીઝા—કમરૂદ્દીનની સ્ત્રી.

ચમપા—ઉદ્ધારચંદની ફેશનએબલ પુત્રી રોકડચંદની સ્ત્રી

જવાલા—ચંમપાની દાસી.

જોષાબાઈ—એક મશહુર ગાનારી.

ચંદા—એક બુઢ્ઢી નાયક.

દાસીઓ વગેરે વગેરે.

પ્રસ્તાવના.

પૂર્વ વૃત્તાંત.

સ્થળ આગરા.

Man proposes, God desposes.

અવદ્ધ પ્રાંતના એક મશહુર શહેર આગરાનો રહેવાસી પંડીત જુગલકીશોર સન ૧૮૫૭ ના દિલ્હીના બળવા પછી જ્યારે પલેગે હિંદુસ્તાનપર પહેલો હુમલો કીધો ત્યારે પોતાની સ્ત્રી એટલે મંજરીની માતાને જાલીમ પલેગને ભેટ કરી બેઠો. મંજરી છ મહિનાની ઉમરમાં પોતાના માતાના મામતા ભરયા ખોળામાથી જુદી થઇ. જુગલકીશોરનો મોહલ્લામાં શમશુદ્દીન નામી એક પંજાબી પોતાની ફેમેલી સાથે રહેતો હતો, તેવણુને પણ જાલીમ પલેગે પોતાના પંજામાં ફસાવ્યા. શમશુદ્દીન અને તેની ધન્યાણી એક વરસનો માસુમ છોકરો છોડી પોતે આએ દુન્યાએ ફાનીથી કુચ કરી ગયા. એક વરસનો છોકરો પોતાના ખાલી થઇ ગયલા ઘેરની બારીમાં ઉભો રહી ફરયાદની આકારમાં રડે છે, પણ તેના દર્દ ભરયા શબ્દો તે નથી કે જેના અર્થ દુન્યાની ડીકશનરીમાં મલતા થાય. જુગલકીશોર જલાલના બાપનો મીત્ર હતો. પોતાની પતનીને શમશાનમા છોડી પોતાની પુત્રી મંજરીને ખોળામા લઇ આવતો હતો કે એની નજર જલાલ ઉદ્દીનના

ઉશ્કેરતાં ભરયા ચેહરા ઉપર પડવાં દુખી દર્દમન્દ જુગલ-
ોર એકદમ ઉપર ગયો અને સારા ઘરમાં જલાલનેહી જીવતો
ઇ એટલો રડયો એટલો કે જેના ઉપર વીતી હોય તેજ
મજી શકે જલાલ અને મંજરી હવે જુગલની બે આંખો છે.
જલાલને ઇસલામી તાલીમ અપાવી છે અને તેમજ મંજરીને હિંદુ
ધરમ ચુસ્ત કીધી છે. જલાલ મંજરી બેઉ બાઇ બેહનનો એટલો
પ્રેમ છે કે એવણના પવીત્ર પ્રેમમાં કોઇ પણ ધારમીક વિરૂધતા
નાખી શકતો નથી.

અમારો નાટક પલેગના જમાનાથી લગભગ અઢાર વરસ
પછી શરૂ થયું છે.

અમારા નાટકની શરૂઆત અહિં થઇથી છે.

ઈશ્વર સ્તુતિ.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો. જુગલકીશોરનો મકાન.

જુગલકીશોર એક દયારામ નામી શાહુકારનો કરજદાર છે અને આજે એના છેલ્લા તકાજાએ બીમાર જુગલકીશોરની હાલત વધુ ખરાબ થઇ ગઇ છે. આખરે લાચાર થઇ પોતાના જુના મીત્ર રાયબહાદુર જાનકીનાથને ચાર હજાર રૂપ્યાની મદદ લેવા માટે બોલાવે છે. જાનકીનાથ રૂપ્યા આઠ દિવસની મુદ્દત ઉપર આપે છે અને તેટલી મુદ્દત માટે મંજરીને પોતાના સાથે જામીન તરીકે લઇ જાય છે. સતી મંજરી જાનકીનાથની ધનયાણીની સેવા કરવા માટે તય્યાર થાય છે. જલાલ પોતાની બહેન મંજરીના બદલે જાનકીનાથના સાથે જવા તય્યાર થાય છે પણ જાનકીનાથને મુસલમાનથી નફરત છે અને એ મંજરીનેજ લઇ જાય છે જલાલ પોતાની ઇસલામી કોમ પાસે ચાર હજાર રૂપ્યાની ભીક માંગવા જાય છે. જોઉ જોઇએ કે મુસલમાન પોતાના યતીમ બચ્ચા સાથે સલુક કરે છે જલાલે જતી વખતે પોતાના કોમી બાપ પન્ડીતને ઘણી મગરૂરીથી આ કહ્યું હતું:—

ગયરતે કોમી અગર ગરમા ગઇ ઇસલામકી
ક્યા હજારોકા બયાં લાખોર હય કીમત નામકી
જાતી દેખેંગે યતીમે કોમકી બેહ બુદકો
ઝટ ઉગલદેંગે દફીને દોલતે મેહુ મુદકો.

પ્રવેશ (૨) જો:—ઉદ્ધારચંદ શેઠની પુત્રી ચમપા કે જેના માથા ઉપર કુવ્યશનનો ભૂત સ્વાર છે. ઉદ્ધારચંદે ઉધાર આપેલા રૂપ્યા બધા ડુબી જવાથી હવે એનો વિચાર છે કે પોતાની પુત્રીને કોઇ પૈસાવાળા સાથે પરણાવવા માટે ઠરાવ કરે છે. પોતાના મુનીમ મરોડચંદને રોકડચંદ નામી કરોડપતીનો કાગળ સંભળાવે છે કે ચમપા સાથે વિવાહ કરવાના વિચારથી આવે છે. બસ હવે શું છે હાલત હોલતહી થઇ જશે.

પ્રવેશ ૩ જો:—જલાલ ચાર હજાર રૂપ્યા માંગવા જાય છે. યંગ મુસલીમ એસોસીએશન (young muslim association) નો સિપાઇ મળે છે અને તેને જલાલ પોતાના ઇરાદા જાહેર કરે છે. સિપાઇ પોતાનો પટો પહેરાવી પોતાની જગાહે એસોસીએશનના જલસામાં જવાની તરકીબ બતાવે છે. મંજરી પણ જાનકીનાથના ધનયાણી લક્ષીમીના મેલા કપડાં ધોવા સારૂ નદી ઉપર જાય છે કે અચાનક પોતાના ભાઇ જલાલની સાથે મુલાકાત થાય છે ભાઇ બ્હેનની દુખભરી વાતચીત.

પ્રવેશ (૪) થો:—“ Priole has a fall.”

જાનકીનાથના ઘેર આજે હોળીની લીલાલહેર થઇ રહી છે. એટલામાં પંડીત જુગલીકીશોર પોતાની પુત્રીને મળવા આવે છે; પણ જાનકીનાથના તથા એની પતની લક્ષ્મીએ ધક્કા તથા ગાળો આપી બહાર કઢાવે છે. જુગલ નીરાશી મને શ્રાપ આપતો ચાલ્યો જાય છે. મંજરી પોતાના પીતાનો આવાજ સાંભળીને

આવે છે અને પોતાના પીતાને ન જોતાં લક્ષમીને પુછે છે. લક્ષમી ક્રોધમાં બરોબર જવાબ નથી આપતી અને પોતાના પગ ચાંપવાને હુકમ કરે છે અને પોતે સુઇ જાય છે. જાનકીનાથ પણ શરાબની ધુનમાં સુઇ જાય છે, લુટેરાઓ આવી મંજરી પાસેથી ચાવીઓ માંગી મંજરીએ પોતાના ધનયાણી લક્ષમીને જગાડી. લક્ષમી સાથે હાયાપાઇ થઇ રહી હતી કે મંજરીએ પોલીસ કમીશનરને ટેલીફોન કરે છે એટલામા લક્ષમીને લુટેરાઓ બેજાન કરે છે. મંજરી લુટેરાઓના સરદારની પીસતોલ સફાઇથી પોતાના કબજામાં લઇલીધી અને તેજ પીસતોલથી બે લુટેરાઓને જમીનદોસ્ત કરે છે. આ જોઇ બાકી રહેલા લુટેરાઓએ મંજરીને ઘેરી લીધી અને તેની ઉપર હુમલો કરે છે કે પોલીસ કમીશનર પોતાના હથયારબંદ સ્ટાફ સાથે દાખલ થાય છે. મંજરીને આવા બહાદુરી ભરેલા કામ માટે "શ્રીમતી" મંજરીનો ખેતાબ ઇનાયત કરે છે.

પ્રવેશ (૫) મો:—જાનકીનાથનો મીત્ર કાના મારવાડી નયનાજી ઉધ્ધારચંદની દિકરી ચમ્પા ઉપર આશક છે વળી એના સાંભળવામાં આવ્યું છે કે તેણીના વિવાહ રોકડચંદનામી શેઠ સાથે થવાના છે એથી રોતડચંદનો રૂપ બનાવી ઉધ્ધારચંદ તથા ચમ્પાને ઠગે છે. રોકડાચંદનો સામાન સ્ટેશનથી હેલકરી લાવે છે પણ નયનાજી એને સમજાવે છે કે આ ઘર ઉધ્ધારચંદનો નથી અને એને ભલતોજ ઠેકાણો બતાવે છે.

પ્રવેશ (૬) ઠો:—યંગ મુસલીમ એસોસીએશનમાંથી જલાલ ઉદ્દાનને કમરૂદ્દીન નામી મશહુર વેપારી પાસેથી ચાર હજાર બદલે આઠ હજાર રૂપ્યાનો ચેક મલે છે.

પ્રવેશ (૭) મો:—નયનાજીને શેઠકડચંદ સમજી વિવાહની તૈયારી.

પ્રવેશ (૮) મો:—બાંએ બેન્કની યુ. પીની બ્રેન્ચમાં ચેકે ભટાવવા જાય છે. બેંકનો મેનેજર જલાલને ચીથળે હાલ જોઇ ચેક ચોરીનો સમજી પોલીસના સ્વાધીન કરે છે. અચાનક કમરૂદીન પણ ત્યા આવી પુગે છે અને જલાલને છોડાવે છે જલાલને બેંકમાંથી રૂપ્યા મળે છે.

પ્રવેશ (૯) મો:—નયનાજી તથા ચમ્પાના વિવાહથી ખુશીમાં નાચરંગ થઇ રહયું છે, એટલામાં ખરો શેઠકડચંદ પોતાના સામાન સાથે આવી પુગે છે. આખર દુધનો દુધને પાણીનો પાણી.

પ્રવેશ (૧૦) મો:—જાનકીનાથના ઘરમાં આજે મંજરીને આઠમો દહાડો છે. જાનકીનાથની નીય્યતમાં ફરક આવી ગયો હોવાથી મંજરીની પતીવરતા ભંગ કરવાની ઇચ્છા કરે છે. સતી મંજરી પોતાનો દામન બચાવી રહી છે એટલામાં નયનાજી આવે છે જાનકીનાથના રંગમાં ભંગ થઇ જાય છે. નયનાજી જાનકીનાથને ખબર આપે છે કે જલાલને રૂપ્યા મળી ગયા છે. જાનકીનાથ જુગલને અમરસીંગ ભીલના હાથે મારી નાખવા કહે છે. તથા પોલીસ બોલાવવાની સલાહ કરે છે. મંજરી ભગવાનને યાદ કરે છે. કૃષ્ણ ભગવાન દરશન થાય છે કૃષ્ણ ભગવાન દિલાશો આપે છે મંજરી એવણ પકડવા દોડે છે પણ એવણ તો ગુમ થાય છે જુગલકીશોર જાનકીનાથને મંજરી વિષે પુછવા આવે છે.

અમરસીંગ ભીલ જુગલના માથા ઉપર લાકડી મારે છે જુગલ નીચે પડે છે. જુગલ ઉપર કપડો નાખવામાં આવે છે. મંજરી પોતાના પિતાશ્રીનો આવાજ સાંભળી બહાર આવે છે જાનકી ફરીથી તેણીના દામન ઉપર હાથ નાખે છે કે જલાલુદ્દીન આવીને રૂપ્યા ચુકાવી આપે છે. જાનકીનાથ ચાર હજાર રૂપ્યા લઇ જલાલ ઉપર જુગલના ખુનનો ખોટો આરોપ મુકે છે અને જલાલને પોલીસના સવાધીન કરે છે.

"એક આફતસે તો મર મર કે હુવાયાજીના,
પડગઇ ઔર યેહ કયસી મેરે અલ્લાહ જઇ."

ડ્રાપસીન.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧ લો:—જેલમાં મંજરી જલાલને મલવા આવે છે. અને જલાલને ખબર આપે છે કે જાનકીનાથ હજી સુધી પોતાની ખરાબ નીઅ્યત છોડતો નથી. જલાલ મંજરીને કમરૂદ્દીને ત્યાં જવાની સલાહ આપે છે. મંજરી જાય છે. જાનકીનાથ આવે છે અને જલાલને સમજાવે છે કે હજી પણ તુ જો મંજરીને મારા સ્વાધીન કરે તો હું તને આ આફ્તથી બચાવી લેવા શકતીમાન છું પણ જલાલ પોતાની હઠ છોડતો નથી અને આવા દુષ્ટકામ કરવાથી પોતે મરી જવું પસંદ કરે છે.

પ્રવેશ ૨ જો:—કમરૂદ્દીનના ઘેરે મંજરીને આશરો મળે છે. જાનકીનાથને ખબર લાગવાથી તે કમરૂદ્દીન ત્યાં જાય છે અને કમરૂદ્દીનને બેહુકાવે છે. પણ આખર બેઈજત થઇ ત્યાંથી પણ જવું પડે છે.

પ્રવેશ (૩) જો.—ઉદ્ધારચંદ નાદાર થઇ જવાથી કરજદારો હેરાન કરે છે, ચમપા પાસેથી ઘરેણા માંગે છે. પણ તે અપાયજ કેમ? સાસરયામાં નામ પરઘણ્બો લાગી જાય. ચમપા દાસીના હાથે ઘરેણાં મંગાવી પોત કબાટમાં છુપાય છે. ઘરમાં બે કબાટો છે. નંબર (૧) અને નંબર (૨) નંબર (૧) માં ચંમપા છુપાઇ છે. ઉદ્ધારચંદના ઘરનો સામાન બધો જાલામ થઇ ચુકયો છે

હવે ઉપલાજ બે કબાટ બાકી રહી ગયા છે તેમાંથી નંબર (૨) નો નીલામ થઇ ચુકો અને નંબર (૧) માં જેમાં ચમપા છુપાઇ છે તે નયનાજીએ પાંચસો રૂપ્યામાં ખરીદ કરી લીધું. કબાટો જવાને પછી શેઠડચંદ આવે છે અને દાસીને ચમપાને વિષે પુછે છે. ખબર લાગે છે જે કબાટમાં ચમપા છુપાઇ હતી તે કબાટનો બાલામ થઇ ગયો અને ચમપા તેના અંદર હતી. બધા અફસોસ કરે છે.

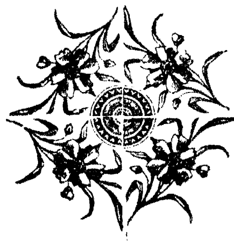
પ્રવેશ (૪) થો:—જુલગકીશોરની લાશ ઉપર જયુરી બેઠી અને જલાલના હાથે ખુન થયું એમ સાબીત થાય છે, થોડીવાર પછી જુગલને ભાન આવે છે. જુગલ જયુરી હાઉસની બારીમાં કુદી પડે છે. જુગલ દિવાનો થઇ ગયો છે. પોતાના ગુજરાન ચલાવવા માટે છોકરીઓની એક સ્કુલ ખોલી બેઠો છે. કમરૂદ્દીન આવે છે અને મંજરીને વીણા સીખવવા સારૂ જુગલના સપરૂદ કરે છે. પણ ધ્યાન રાખવું જોઇએ કે બાપ દિકરી એક બેને ઓળખી શકયા નથી.

પ્રવેશ (૫) મો:- જાનકીનાથ પોતાના વકીલ ભંડારકરના સાથે જુગલના કેસમાં નયનાજીને પોતાના તરફથી સાક્ષી આપવા વિચાર કરે છે. એટલામાં નયનાજી આવે છે અને એને સાક્ષીમાં શું તે વકીલ સાહેબ તથા જાનકીનાથ પોથી પઢાવે છે.

પ્રવેશ (૬) ઠો.—મરોડચંદ ઉદ્ધારચંદનો મુનીમ દિલ્હીમાં શરાફીની નાની જેવી દુકાન ખોલી બેઠો છે. માણસો પોતની

ચીઠ્ઠી મારગીજ રાખવા માટે આવે છે. નયનાજી પણ રોકડ અને પોલીસના બીકથી ચમપાને મરોડની દુકાનમાં છુપાવવા આવે છે. મરોડને લાલચ આપી ચમપા તે છોડી જાય છે. રોકડચંદ આવે છે મરોડચંદ ચમપાને રોકડા હવાલે કરે છે.

પ્રવેશ (૭) મો:—હાઇ કોર્ટમાં નયનાજીની સાક્ષીએ કેસનો રંગહી બદલી નાખ્યો. જસાલ છુટી ગયો. અમરસીંગ ભીલના નામનો વારન્ટ નીકળ્યો. જાનકીનાથને પકડાવામાં આવે છે પણ જામીન ઉપર છોડવાનો કોર્ટથી હુકમ થાય છે.

ડ્રોપ સીન.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ (૧) લો:—અમરસીંગ ભીલને જાનકીનાથે પોલીસ સ્વાધીન કરાવે છે, ભીલનીબે છોકરીઓને જલાલ પોતાના સાથે લઇ જાય છે. નીરાધારની કીંમત નીરાધરહી કરી શકે છે.

પ્રવેશ (૨) જો:—(કૃષ્ણ મંદર). પાગલ જુગલકી શોર ભજન મંડળી જમાવી બેઠો છે. મંજરી પણ શીખવા માટે આવી છે. જાનકીનાથ નયનાજીના સાથે દર્શન કરવા માટે આવ્યો છે. જુગલ-જાનકીને ઓળખી લે છે જાનકી પણ જુગલ ઓળખી માગે છે જુગલ એના પાછળ જાય છે.

પ્રવેશ (૩) જો:—નયનાજી મરોડચંદને ત્યાં ચમ્પાને લેવા આવે છે. શેકડચંદ નયનાજીને સારી રીતે ઉલ્લુ બનાવે છે.

પ્રવેશ (૪) થો:—મંજરીએ જલાલ કમરૂદ્દીન અને અજીઝાને પોતાના પિતાશ્રી જીવતા હોવાની ખબર આપે છે જાનકીનાથ આવીને કમરૂદ્દીન અને જલાલના પાસે માફી માંગે જુગલકીશોર આવે છે અને બધા સામે ભેદભરમ ખોલે છે.

પ્રવેશ (૫) મો:—મરોડચંદ રોકડચંદને જોધાબાઇ નામી ગાનારીને ત્યાં લઇ જાય છે. નયનાજી આ વાત સાંભળી ચમપાને ઉશકેરે છે અને પોતાની સાથે જોધાબાઇ ત્યાં લઇ જાય છે.

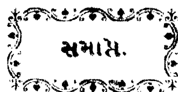
પ્રવેશ (૬) ઠો:—અમરસીંગ ભીલને કાર્ટ તરફથી ફાંસીનો હુકમ થયો હતો કે જુગલકીશોર આવે છે ને અમરસીંગને બચાવી લે છે.

પ્રવેશ (૭) મો:—જોધાબાઇ ત્યાં રોકડને ઉલ્લુ બનાવવામાં આવે છે. નયનાજી ચમપાને લાવીને બતાવે છે.

પ્રવેશ (૮) મો:—કમરૂદ્દીનના ઘરમાં મંજરીને એકલી જોઇ જાનકીનાથ તથા નયનાજી દાખલ થાય છે. જાનકીનાથ મંજરીને કહે છે કે યાતો મારા દિલની મુરાદ પુરી યાતો મરવા તૈયાર થા. સતી મંજરી બદકામ કરતાં મરવું વધું પસંદ કરે છે. જાનકી મંજરીને મારવા જાય છે કે જલાલ આવે છે અને મંજરીને બચાવી લે છે. જાનકીનાથ જખમી થઇ નીચે પડે છે.

પ્રવેશ (૯) મો:—નયનાજીએ ચમપાને ઉશકેરવાની બાજી તો ખુબ રચી હતી રોકડચંદને જોધાબાઇને ત્યાં ઉલ્લુ તો બનવું પડયું હતું પણ હવે ચમપા અને રોકડચંદ બેઉ મળી નયનાજીની ફક ીનાની ફજેતી કરે છે.

પ્રવેશ (૧૦) મો:—જુગલકીશોર અને કમરૂદ્દીને મંજરીના વિવાહ ઓનરેબલ કયલાશનાથના પુત્ર અમર સાથે કરી આપે છે. નાચરંગનો જલસો થાય છે એટલામાં જલાલદ્દીન આવી પોંહચે છે અને ખુશી ખબર સંભળાવે છે કે મને ઇસલામી કોમ તરફથી ઇસ-લામી મીશનરીનો મોટો ઓહ્દો અર્પણ કરવામાં આવ્યો છે. અને એક ઓલ ઇન્ડીયા મુસલીમ ઓર્ફનેજની દિલ્હીમાં સ્થાપના થઇ છે.

અંક પહેલો.

ઈશ્વર સ્તુતિ.

(૧)

બાળકો.

હૈયા મોરે હર આવારે,
નયનન કો બસાવો, ઘર આવો.
પીયા બસૈયા તુમ બીન બીતી ઘોર ભોર સાંવર છીન-આવો,
રીઝાવો, ઝીલાવો.
પીર ધીર ન પીયે, આન સજન મીલ જાય.
જાઉ લાઉ પીઆકો બુલાય પ્યારેપે પ્રાણ બલહારી,
ગુનસે ઘુનસે હું પુકાર—હૈયામોરે.

(૨)

ચમપા:—મંયતો લન્ડનસે પૌડર મંગાવુંગી,
ઉસ્સે જોબનકી બ્યુટી બઢ્હાવુંગી.
કોસમેટીક સે બાલમંય બનાવુંગી,
વોટ યુ સે (What you say)
રહે ન કોઇ સ્ટાઇલ મેકસર માઇ ડીયર,
ફીરૂંગી રોજઇધર ઔરઉધર માઇ ડીયર.
બોલોબોલો પ્યારેજી યા કયસી બની લેડી,
લાઉ ગલેકી એક નેકલેસ રેહા......મયંતો લન્ડન.

(૩)

ચમપા:—પીલી પડ ગઇ સખચોંકે બોલનસે,
તુમભી મંગાવો સખી ઇંગ્લીશ ગવનકો.
ફેશન બહારદાર નાર સીખના—પીલી પડગઇ,
નજર બદલ સકલ સખ્યાં.
તાને દેકર દીખાઇ અખ્યાં,
ચતર સુઘડનાર—પીલી પડ ગઇ.

(૪)

મંજરી:—જેતન લગે પીર પ્રભુ વોહ તનહી જાને પીર,
ઔર ન જાને સાર કોઇ યાતુમ જાનો રઘુબીર.
તુમ જાનો રઘુબીર પીરકો ફીર કયું બેરલગાઇ,
બેગ ખબરલો દુખયારીકી ઘોરઘટા હઇછાઇ.
મોરી સુધલે શામા કાહેકો બીસાર દીની,
કાહેકો ન આએ ધામ અયસે બેકદર નાહી તુમહો.
દુખકો હરો.

(૫)

દાસીઓ:—ઠાહેકો ઠાલે રંગ શ્યામરે સુન બંસીવાલે,
મુખસે ન બોલે કાના, મુખસે ન બોલે કાહેકો ઠાલે.
ચલો જારે ઢીઠ ઠનાહી, રંગ ઢાલી ચોલી પરાઇ,
બારા જોરી બાર બારકી, બડે ભોલે ભાલે હો
સુખધામરે સુન બંસીવલો.

(૬)

મંજરી:—હમરી ઠદર અજબ ઘટાઇ,
અબ જીયાસે મોરે પ્રભુજી.
નીરખનકી બુધ બીરમાઇ,
સભીરે સભીરે દીયા બે પરકે ચરકા.
સકલ હઠીલે હરઠાએં નેન ફરકા,
તારો નાવ મોરી તુહી કન્હી યારે મંજરી
ડરત તોરી ગીરધારી.

(૭)

લક્ષ્મી:—જુલા ડાલા બાદરવા રંગીલા ઝુંકાયા,
લે પ્યાલા નીરાલા, સોહન મધ વાલા
ફુર મુજકો પીલાના રેહાં મોરે પ્રાણ
ઠનંચવાલા—લે પ્યાલે.
હોલી ખેલી હયરે આલી ચોલી સાડી સજન,
તોસે ભીજી મોહન હારે સારે જતન (૨).

(૮)

ચમપા:—જારે કાને લાલા આંખ ન મારરે,
હથીયારરે પુરે અચ્યારે.
માથેકી ખીડકી એકબંધ હુઇ હે,
ઉસકો તુ ખોલ કીવાડરે.
નયના:—આંખ હયકાની પંછી પ્રેમકા જખમી,
પીંજરેમે પલકકે ડાલા.

(૯)

ચમપા:—મત ભીરમા ચલ છલબલયા,
નમાર અયનકમે અખ્યારે.
મયભી પઢી અંગ્રેજીકી પોથી,
ખાઉ પકાકે અંગ્રેજી હલ્યા.

(૧૦)

ચમપા:—મોરી ફુલી પુલી જવાનીકી બગિયા,
અબઆએ કોઇ માલી રંગ રસીયા.
કચ્ચી કચ્ચી ઉભરીં અનારોંકી કલ્યા,
જયસે મટકીપે ધરાહો ગરવા.
એક દીન પુછા ભવોંસે નજરને,
કોન હુમ દોનામે તેજહૈ બડકે,
એક ગલા કાટે તો એક દિલ છેદે,
કહા મયને દોનો બહાયેં લહુ નધ્યા.

(૧૧)

માકા મોહુન જીરે થોર બેગારે આ જો,
કહીં લાજો રે ગુજરાતી ચુડો
કે હાથે સોહે રૂડો,
કહીં ચુડો લાજો ચીપ ઘડાજો ઝાઝરયા.
(ઝમકા જો) મુઝ મૃગ નયની રીગરજ,
પડે તો મોંગા મોતી લાજો—માકા મોહન.

(૧૨)

ગાનારીઓ:—પીકે હમ તુમ જો ચલે જુમતે મયખાનેસે,
ઝુકકે કુચ્છ બાત કહી શીશેને પયમાનેસે.

હમને દેખી હય કીસી શોખ કી મસ્તી ભરી આંખ,
મીલતી જુલતી હય છલકતે હુવે પયમાનેસે.
પીલુ પકયાવે પકયાનીવે આયુને રલયાર,
હથયાં પયરાંનું લાકે મે હંદી, તેનું વેખણુ ચીઠ
વીચ બૈંદી.

આ મેરે દિદાર થક ગઇ અખ્યાંવે અયુને રલયાર,
યાર ગયા તે મુડ ન આયા, પતા નદસ્યા ખત ન પાય.

જરસ" પીયા ગલલા આસાં રખ્યાવે—
અખ્યાની નેવે આસુને રલયાર.

(૧૩)

મંજરી—ભગત બે ચેન હો કયુ કર તુમે આરામ રહે,
આ ગઇ શામયહાં ઔર કહાં શામ રહે.

દુખને છેદા હય યે મન, રંજસે સુખા હય બદન,
અબ તેરે મુખસે લગી બંસરી યે શ્યામ રહે.

લાજ કયા આપની ગવાલે યે ગવાલે બતલા,
હાસી લુટ જાય તુ વૈકુંઠમે બીસરામ રહે.

નામ લેવાહુ ન હો નામ હેસાઇ ગીર ઘર,
આપકી મંજરી કે નામકા કુચ્છ નામ રહે.

(૧૪)

શ્રીકૃષ્ણઃ--ઉઠ જાગ મુસાફરી રેન ગઈ રવી થાલમે કે સુર લાયા હય,
તેરે માથે તીલક કરને કે લીયે ખુદ કૃષ્ણ કન્હયા આયા હય.

ઉસ નયનમે જોતી સરૂપ રહે, જીસ નયનમે નીર સમાયા હય,
તેરે જલસે જલા હય યે પ્રેમ દીયા કયા ખુબ દીયા યેહ
જલાયા હય.

(૧૫)

મંજરીઃ—દરશન દે ગએ નાથ હમારે નેત્ર રહે દરશનકે પ્યાસે,
સુર્ય છુપા નયનો કે હોતે સુર્ય મુખી કયા કહે ઘટાસે.

મુંતકતાહી રહે ગયા દરપન બની છલાવા દરશન છાયા,
છે ગઇ મનમે છબી તો છીપકર આંખો કો કુચ્છ
નજર ન આયા.

અભીઆના ઓ કાના તોહે જાને ન દુંગી રખ્ખુગી
બનસી છુપાયકે,

મોરે માંખનકે ચોર તોરી ચોરી કરૂંગી લુંટુંગી
ઘરમે બુલાયકે.

તોરી દાસી ઉદાસી રે બાંકે બેહારી,
બીગડીકો જાના બનાયકે.

કભી છોડે ન મંજરી તે હારે ચરણ તોહે,
પાયા હય જગકો ગવાય કે.

ડ્રોપસીન.

[redacted]ંક બીજો

(૧૬)

મંજરી:—અય અરબ કે દેવતા જાતી હું મુસલીમ દ્વારમે,
કરતી આરાધન તેરા ફરયાદ કે આકરમે.
મુંશકીલેં આસાન કરદેના દયા આધીનકી,
દુરદશામે મંજરીકી ઔર જલાલઉદીનકી.

(૧૭)

મંજરી:—કોઇ ફરયાદ તો સુનલે કીસી નીરદોષ અબલાકી,
દીયા બનવાસ ગુરબતને દોહાઇ રામ રાજાકી.
જીગરમે પડ ગયે સુરાખ ગમસે હો ગઇ કાંટા,
બનીહય બંસરી અબ દેહ યે સારી કન્હયાકી.
બ્રહમન હો ગયે બરહમ નહિ હય છત્ર છત્રીકા,
મુસલમાનો તુહ્હી દોડો મદદ કો એક કન્યાકી.

(૧૮)

સાધુઓ:—જીવ ગવા લે પરજે ગવાંલે વોહ મરકેભી જીતા,
જીસ ઘટ પીયાલે કૃષ્ણ પીયાલે દુધ પીયાલે પીતા.
હાથી ઘોડે પાલકી રથ પર કોઇ કોઇ પૈદલ,
કરમાકાંડ હય સુખ દુખ પ્રાણી યું હિ જીતે ઔર બીતા,
કહે દિવાના બુધ્ધી વાલો જગમાયા હય જુઠી
સાચી માયા હરીકી ભગતી પડહો ભાગવત ગીતા.

(૧૯)

ગરોડથ ંદઃ--બચ્ચા સોંચ લેરે ડ ંડે હીલકર મીલકર રહેના.
છત્રી બનકર છાંઉ મે રહેના હિંદુ લોટે હુંડે.
હાથ જોડું હું થાહરે આગે મશલમાનકે ડ ંડે
ભાઇકા તું ડ ંડા હય ઔર ભાપકે ઘર આયા
ઝગડા મત કરવાના કોઇ હોનો ઘર હય ડ ંડે-બચ્ચા સોચ
અલ્લા હવાલે ડ ંડેસે મીલ રહેના હરીકે લોટે.
ઉછલ ઉછલ કર બાતન કરના લંબેસે તું છોટે-બચ્ચા સોચ
સાહેબકી પતલુન તુહે ઔાર મશલમાનકા ડ ંડા
તુભી અકડુ વોહભી અકડુ ખાના મીલકર અ ંડા
બાઇ સોચ લેરે પતલુંન હીલ મીલકર રહેના

ડ્રાપસીન.

અંક ત્રીજો.

(૨૦)

ભીલ બે છોકરીઓઃ—અરે બાગ બાન છોડ ચલાતું એકસચે દો ફલ્યાં
ઇન કલ્યોને દેખી નહિ હય ખીઆં નગરકી ગલ્યાં
ડાલી ડાલી બુલબુલ ડોલે કોયલ કુકની ફલ્યાં
સબરંગ રલ્યા કરે ચમનમેં હમ કલ્યા બે કલ્યાં
આજ હુવા કયા હમારે સુરજ ધુપેં તેરી ઢળ્યાં
કાંટોમે મુરજા ગઈ હમતો સોના ઝોકી પલ્યાં
અરે બાગ બાન.

(૨૧)

છોકરીઓઃ—દરશન લોભી દેહ છીદાકર નેન બનાએ બંસી
તબ હોટનસે લગે કન્હીયા ઔર ગુન ગાએ બંસી.

તોરી નીલી છબ, છાઇ કન્હા હય્યપેની લે હય નયનામે ડારે
નીલેહી રંગસે રંગા મોરા ચોલા નીલેનેનીલા મોહકી
ચોરે છાઇ કન્કીયા.

(૨૨)

મંજરી:—લાલી ઔર સુફ્દી કાલક મીલી નેનકે દેશ
લાલી પ્રેમ બનાએ સુફ્દી પાલન કરે હમેશ

પાલન કરે સુફેદી મારે કાલક બાણુ વિશેશ
દો નયનોમેં તીનો રહેતે બ્રહ્મા વિશ્નુ મહેશ

તુમ ગોકલકે છોરે મોહે ગોરસ દીયોરે ભર ભરકે કટોરે
ટુંટી આંસુકી લડિયાં ગઇ સાવનકી જડિયાં
તોરા સુમરન કીયોરે

તુને બીછડે મીલાય પિતા મોરે જીલાય
મોહે અમરત દીયોરે

(૨૩)

નયનાજી અને ચમપા—જરા દેખે તો ચલકર—હાં
સાથ લે લીજીયે હનટર—હાં

ગયા રંડી કે ઘરપર—હાં
તુમ મરતી હો કિસપર—હાં

જો ધાકે ઘરમે મારૂંગી ઠોસે
જુઠા પ્યાર કીયા રાન ભરોશે

જરા મંગાવો મોટર—હાં
ટાયર હો ગયા પન્કચર—હાં

(૨૪)

જોવા ગાનારી:—અંગયાસરંગ મોરી કન્યાઇયા મોરી,

અપને અપને મદરેસો નીકસીં કોઈ સાંવર કોઇ ગોરી.

એક એઠ જોબન મદમાથી કો બૈરાકી ટોરી,

અબીર ગુલાલ ઉળાવત આવત મુખ ભીજત હુય રોરી.

ભીંજ ગઇ મોરી સુરખ સુંદરી ઘર બૈયા ઝીક ઝોરી,

કરસે પકર ઠંચકી મોરી મસકાઇ બારા જોરી.

મલકા ઠહ્રત હુય ઢીંઠ લંગરઝી લેહોં બાંસરી છોરી,

(૨૫)

જોવા ગાનારી:—બારા જોરી નાકીરે કન્યાઇ,

પન્યા ભરત ગગરી મોરી ગીરાઇ.

સનદ કહે અયસો ઢીઠ ભાયો કન્યાઇ,

વકી કયુ ન જાવો જહાં રૈન ગંવાઇ કરકે લરાઇ.

(૨૬)

નયનાજી:—દેશી જુતે મારો યાર, સરમેરા હે ફુશનદાર.

ચમપા:—નયના કાની આંખતો માર,

રોકડચંદ:—ફ્યશનકી હ્ય ટેહ ફીટકાર.

મરોડચંદ:—કાની આંખ ફોડો યારો,

નયનાજી:—મરે હુવે કો ઓર ન મારો,

ચમપા:—ધક્કો દેવો જુતે ફટકારો.

નયનાજી:—Twinkle Twinkle little star,

How I wonder what you are.

તમામ શુધ્.